

ŽIVLJENJU ODTUJENO OKOLJE

Francoska pevka popevk Dalida je poskusila v nedeljo zvečer napraviti v Parizu samomor z uspavalnimi tabletami. Bila je prijateljica Luigija Tenca, ki je napravil samomor med festivalom v San Remu. Te tragedije dokazujejo, da je svet popevkarstva mnogo manj idiličen in srečen, kot se zdi. V njem divja obupen konkurenčni boj in živci mnogih mladih pevcev začnejo popuščati.

Očitno pa je tudi, da se za pisanim in dozdevno vedrim pročeljem popevkarstva skrivata huda moralna gniloba in brezidejnost. Spricho takega načina življenja in v takem moralnem ozračju pevci v hipu obupa, ko se čutijo ogrožene od konkurence ali zaradi naveličanosti, ne najdejo moralne opore in tolažbe, morda niti dobrega nasveta, in iščejo zato izhod v samomoru.

Starši in vzgojitelji bi storili pametno, če bi čimbolj odvrčali mladino od sveta ne-spametnega popevkarstva, ki jih mami in s tem odvrča od realnega življenja in njegovih problemov. Popevkarstvo more za stalno zadoščati samo popolnim bedakom ali tistim mladim ljudem, ki jih je strah resničnega življenja in si domišljajo, da ga popevkarstvo s svojimi festivali in idoli lahko nadomesti. Popevkarstvo je mora in razvada presitega sveta, ki se mu predobro godi, in je duševno preveč len in preveč sebičen, da bi se zanimal za rešitev resničnih problemov sodobnega sveta.

V ta okvir spadajo tudi dolgolasarji. Ni, da bi vzgojitelji iz tega delali tragedijo in se razburjali nad njimi. Če hočejo hoditi okrog z dolgimi lasmi in morda (kot se navadno dogaja) nepočesani, neobriti, umazani in smešno oblečeni, je to pač njihova stvar, stvar osebne higiene. Toda večina ljudi nima rada opravka z neumitimi, neobritimi in nenegovanimi ljudmi.

Dolgolasarji si menda predstavljajo, da s tem proti nečemu protestirajo. Toda proti čemu? Proti konformizmu? S tem, da slepo in suženjsko sledijo najbolj neumni modi? Proti vojni v Vietnamu? S tem, da se ne umivajo, ne strižejo in ne brijejo ter hodijo okrog v smešnih capah, se vojna v Vietnamu ne bo niti za hip prej končala. Stvari, ki jim je pri srcu, bi morda lahko koristili posredno le s tem, da bi se učili in študirali politične, narodnostne in gospodarske razmere na svetu. Ali protestirajo proti »staremu rimu«? Čez deset let bodo tisti, ki obiskujejo zdaj še osnovno šolo, tudi nje prištevali med »metuzaleme«.

Kritika teh čudnih izkrivljenj v svetu popevkarstva in pri delu današnje mladine, za katero predstavlja vesoljni svet z vsemi njegovimi problemi samo »juke box«, je popolnoma naravna in upravičena. To je kritika zdravega razuma v večnem boju med neum-

(Nadaljevanje na 3. strani)

JEDRO MANJŠINSKE PROBLEMATIKE

Kot smo že poročali, je bilo pred kratkim v Gorici zborovanje odborov Slovenske kulturno gospodarske zveze in Unije Italijanov iz Istre in z Reke. Zborovanje ni bilo samo pomembno zato, ker so poročili obeh predsednikov poslušali tudi številni predstavniki tukajšnje oblasti, temveč predvse zato, ker je zborovanje nudilo priložnost, da smo lahko primerjali položaj slovenske manjšine v Italiji s položajem italijanske manjšine v Jugoslaviji, in obratno. Zgrešeno in krivično bi bilo seveda splošno trditi, da je položaj naše manjšine slabši od položaja Italijanov v Istri in na Reki, kajti že samo dejstvo, da smo tako mi kot Italijani v Jugoslaviji manjšina, pomeni, da nismo in dejansko ne moremo biti popolnoma enakopravni z državljani, ki so člani večinskih narodov, čeprav pozitivne norme to enakopravnost vsem zagotavljajo in jamčijo. Kljub temu pa iz pozornega branja poročila predsednika Unije, prof. Bormeja izhaja določena razlika med položajem, v katerem se nahajata naša in italijanska manjšina v Jugoslaviji.

Ne mislimo tu na razliko, ki nastaja zaradi različne pravne in družbene ureditve dveh držav, kajti to je vsem jasno, temveč predvsem na razliko v odnosih med manjšinama in oblastjo, predvsem v odnosih med manjšinama in nosilci ali predstavniki oblasti. Kdor je resnicoljuben, mora marveč priznati, da so jugoslovanska oblastva danes bolj občutljiva za manjšinska vprašanja kot italijanska in da se tudi dejansko trudijo, da bi to vprašanje vsestransko proučila ter ga nato tudi čimbolj pravično uredila. Nekaj enakega pa ne opažamo pri italijanskih oblastnikih (razen redkih izjem) in tudi ne pri demokratičnih strankah, saj njihova ogromna večina ta problem omalovažuje in podcenjuje ter se ne trudi, da bi ga skušala globlje proučiti ter pravično urediti.

S tem seveda ni rečeno, da je položaj Italijanov v Istri in drugod v Jugoslaviji že popolnoma urejen, saj so sam prof. Borme in drugi govorniki jasno poudarili številne pomanjkljivosti ter navedli tudi nekaj krivic, ki se godijo njihovim sonarodnjakom v bližnji republiki. Hočemo samo naglasiti, da se nam zdi, da je dialog med italijansko manjšino v Jugoslaviji in tamkajšnjo oblastjo lažji, ker je ta nanj miselno in tudi strokovno bolj pripravljena ter hkrati bolj dovzetna za argumente manjšine.

Resničnost in utemeljenost teh trditev dokazuje med drugim potek zadnje razprave na seji okrožnega odbora ZKJ na Reki, ki je z jasnimi besedami obsodil diskri-

minacije na račun italijanske manjšine v Jugoslaviji.

Goriški župan Martina, ki je bivši poslanec in viden predstavnik demokristjanske stranke v Gorici, je sicer v svojem pozdravnem govoru razvil nekaj lepih misli in poudaril nekaj lepih načel, po katerih naj se razvijajo odnosi med večinskim in manjšinskim narodom, vendar moramo njegove besede žal še zmeraj smatrati za »glas vpijočega v puščavi«. Iz vsakdanjega življenja in izkustev namreč vemo, kakšne in kolikšne sile je treba premagati, če hočemo, da bodo njegove besede »meso postale«. Naši predstavniki v najrazličnejših upravno-političnih telesih (občinah, pokrajinah itd.) in tudi zakonodajnih telesih (kot je deželni svet) vedno postavljajo v razpravo predloge, zakonske osnutke, razne nasvete, po katerih naj se rešujejo naši problemi, a moramo ugotoviti, da večina tistih, ki se jih ta izvajanja tičejo, smatrajo naše predstavnike za »nadležne muhe«, ki bi jih bilo potrebno vsaj z zamahom roke odstraniti. V mnogih italijanskih krogih še ni bila premagana in odstranjena liberalnacionalna miselnost iz stare Avstrije, ki jo je nato prevzel fašizem, da pomenita zadostitev in priznanje političnih svoboščin in pravic Slovincem v Italiji (pojem političnih svoboščin in pravic zajema celotno manjšinsko problematiko) dejansko ali samo potencialno nevarnost za celovitost države. Prav zaradi takšne zgrešene in poganske miselnosti imajo po našem mnenju mnogi Italijani toliko težav in pomislekov, ko je treba sprejeti kakšne ukrepe v korist naše manjšine.

Splošne koristi in ugled same italijanske demokracije bi zato zahtevali, da bi se vodilni italijanski krogi te miselnosti čimprej znebili, kajti v nasprotnem primeru sta vsak razgovor in zboljšanje odnosov med večino in manjšino silno otežkočeni in perspektivno tudi dejansko nemogoči.

Ko te misli in ugotovitve postavljamo na papir, že slišimo glasove z italijanske strani, ki pravijo nekako takole: »Jugoslovani se danes lahko delajo širokogrudne s svojo italijansko manjšino, potem ko so v prvih letih po vojni pognali čez mejo 200 in več tisoč Italijanov, tako da jih je danes le nekaj deset tisočev«. K takemu modrovanju brž pripominjamo, da mi tu obravnavamo predvsem današnje razmere, čeprav imamo svoje mnenje in svojo sodbo tudi o vprašanju »ezulov iz Istre«. V tej zvezi samo poudarjamo, da, kot nismo nikdar v celoti odobraval jugoslovanske poveljne politike do istrskih Italijanov, tako tudi nismo odobraval in en odobravamo poveljne uradne

(Nadaljevanje na 2. strani)

RADIO TRST A

• NEDELJA, 5. marca, ob: 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Prenos sv. maše iz župne cerkve v Rojanu; 10.15 Poslušali boste... Od nedelje do nedelje na našem valu; 11.15 Oddaja za najmlajše: »Pastir severnih jelenov«. Roman, napisala Mario Pucci in Walter Ministrini, dramaturg Mario Pucci, prevedel Maks Sah. Drugi del; 12.00 Nabožna glasba! 12.15 Vera in naš čas; 13.00 Kdo, kdaj, zakaj...; 15.30 »Onstran gora«. Radijska drama, napisal Björn-Erik Höijer, prevedel Ivan Šavli. Igra Ro, režira Stana Kopitar; 17.15 Obisk v diskoteki, pripravil Janko Ban; 18.30 Sodobne črtice in novele: Guido De Vescovi: »Kakor oblaki« in »Povratek v življenje«; 20.30 Iz slovenske folklorne: V starih časih: Lelja Rehar: »Turke suo b'li šiba buožja«; 22.30 Piemontske pesmi.

• PONEDELJEK, 6. marca, ob: 11.40 Radio za šole (za srednjo šolo); 12.10 Brali smo za vas; 13.30 Pričljubljene melodije; 17.25 Radio za šole (za srednjo šolo); 18.00 Odvetnik za vsakogar, pravna svetovalnica; 19.00 Tržaški pripovedniki: »Silvio Benco« (prof. Josip Tavčar); 19.30 Postni govori: Viljem Zerjal: »Vera, upanje in ljubezen v prvem listu svetega Janeza«; 21.00 Iz pesniških gajev: »Ivan Hribovšek«, pripravil prof. Martin Jevnikar; 21.15 Tamburaški ansambli.

• TOREK, 7. marca, ob: 11.50 Zvočne razglednice; 12.00 Iz slovenske folklorne: V starih časih: Lelja Rehar: »Turke suo b'li šiba buožja«; 17.20 Italianščina po radiu; 17.30 Glasba za vaš transistor; 19.10 Plošče za vas. Quiz oddaja; 19.30 Zvoki, uglašeni na temo; 20.35 Richard Wagner: »Parsifal«, mistična drama v treh dejanjih. Drugo in tretje dejanje.

• SREDA, 8. marca, ob: 11.40 Radio za šole (oddaja za prvo stopnjo osnovnih šol); 12.10 Pomenek s poslušavkami; 13.30 Glasba iz filmov in revij; 17.25 Radio za šole (oddaja za prvo stopnjo osnovnih šol); 18.00 Ne vse, toda o vsem; 19.10 Higiena in zdravje, pripravil dr. Rafko Dolhar; 19.25 Zbor »Jakob Gallus-Petelin« iz Celovca, vodi France Cigan; 20.35 Simfonični koncert. V odmoru (približno ob 21.20) Misli in nazori.

• ČETRTEK, 9. marca, ob: 12.00 Za smeh in dobro voljo. Besedilo Danila Lovrečiča; 17.20 Italianščina po radiu; 17.35 Glasba za vaš transistor; 18.30 Slovenski skladatelji. Alojz Srebotnjak: Micro-songs za sopran in 13 instrumentov. Ivo Petrič: Croquis sonores za harfo in komorni ansambel; 19.00 Pisani balončki, radijski tednik za najmlajše; 20.35 »Neoričakovo srečanje«. Radijska drama, napisal Aleksander Marodič. Igra RO., režira Stana Kopitar; 22.40 Slovenski solisti. Pianist Igor Dekleva.

• PETEK, 10. marca, ob: 11.40 Radio za šole (oddaja za drugo stopnjo osnovnih šol); 12.10 Med tržnimi stoinicami; 13.30 Glasbeno potovanje okoli sveta; 17.25 Radio za šole (oddaja za drugo stopnjo osnovnih šol); 18.00 Ne vse, toda o vsem; 18.30 Slavni solisti v Trstu; 19.00 Moi prosti čas; 19.30 Postni govori: Rudolf Klincec: »Ljubi Boga z vsem srcem in voljo«; 20.35 Gospodarstvo in delo; 21.00 Koncert omerne glasbe.

• SOBOTA, 11. marca, ob: 11.50 Orkestri lahke glasbe; 12.10 Med tržnimi stoinicami, pripravil dr. Lojze Tul; 13.30 Semeni plošče; 15.00 Glasbena oddaja za mladino, pripravila Dušan Jakomin; 16.00 Volan. Oddaja za avtomobiliste; 16.20 Pregled italijanske dramatike. Pripravila Josip Tavčar in Jože Peterlin (18. oddaja). Veristično gledališče; 17.20 »Dialog« — Cerkev v sodobnem svetu; 18.30 Retrospektiva jazz, pripravila Sergio Portaleoni; 19.10 Družinski obzornik: »Verski problem v družini«; 20.35 Teden v Italiji; 20.45 Slovenski oktet; 21.00 Za smeh in dobro voljo. Besedilo Danila Lovrečiča; 21.30 Vabilo na ples; 22.30 Za prijeten konec tedna.

TEDENSKI KOLEDARČEK

- 5. marca, nedelja: Bogo, Friderik
- 6. marca, ponedeljek: Danica, Breda
- 7. marca, torek: Tomaž, Iztok
- 8. marca, sreda: Janez, Ivica
- 9. marca, četrtek: Frančiška, Bojka
- 10. marca, petek: 40 muč., Stana
- 11. marca, sobota: Krištof, Herakli

Izdajatelj: Engelbert Besednjak • Glavni urednik: Engelbert Besednjak • Odgovorni urednik: Drago Legiša • Tiska tiskarna »Graphis« — Trst, ulica Sv. Frančiška 20 — telefon 29-477

STAVKA LEKARN V ITALIJI

VZNEMIRLJIV SIMPTOM SOCIALNEGA NEREDA V ITALIJI

1. marca se je začela stavka vseh farmacevtov v Italiji proti zavarovalnim zavodom. Stavko je napovedalo vseh 12.000 lekarn, ki so dajale brezplačna zdravila zavarovancem na račun zavarovalnih zavodov. Toda vlada je zapovedala, da mora nad 5000 lekarn še nadalje deliti zdravila zavarovancem zavarovalnih zavodov INAM, INADEL in ENPAS. V teh po oblasteh določenih lekarnah bodo dobivali zavarovanci zdravila še nadeja je zastoj. Če bi se lekarnarji tega branili, bi smela nastopiti policija.

Stavka lekarn proti zavarovalnim zavodom je napovedana za nedoločen čas, to je, do sporazuma, kot ga hočejo lekarnarji.

V vseh lekarnah mora biti izobešen seznam tistih lekarn, kjer bodo dobili zavarovanci zdravila zastoj, medtem ko bo treba v vseh drugih lekarnah zdravila plačati. Ti izdatki zavarovancem ne bodo povrnjeni. Zavarovalni zavodi bodo tistim lekarnam, ki bodo izdajala zdravila zavarovancem, povrnilo dolg po pospešenem postopku, kot je obljubljeno. Kljub tem zasilnim ukrepom vlade pa povzroča ta stavka, kot sploh vsi ti neprestani spori med zavodi socialnega zavarovanja in lekarnami ter zdravniki, zavarovancem hude neprijetnosti. Javnost ne more razumeti, kako da ni mogoče končno zadovoljivo urediti teh sporov in vskladiti interesov posameznih kategorij, ko pa se na drugi strani tako gladko odvija vsa praksa s stomilijonskimi odpravninami in tričetrtmilijonskimi pokojninami za določene funkcionarje zavodov so-

cialnega zavarovanja (in najbrž tudi drugih, ki so se prerinili h koritom).

Dejstvo je, da v javni upravi in v sistemu socialnega zavarovanja v Italiji nekaj ne funkcionira, kakor bi moralo. Ali bi se ne mogla obljubljen reformi javne uprave (obljubljajo jo res že dolgo!) začeti prav tu?

Javnost tudi ni zadosti poučena, za kakšne interese gre pri stavki take izredne važnosti. Je morda vmes prevelik pohlep lekarnarjev po zaslužku? Ostane zavarovalnim zavodom spričo premastnih odpravnin in pokojnin za funkcionarje premalo sredstev za plačevanje zdravil in za zdravstveno pomoč? Obe strani dajeta bolj lakonske izjave.

Zanimivo je, da se stavki lekarnarjev ni pridružila zveza podeželskih lekarn. Tudi lekarne v Comu in Savoni so odstopile od stavke.

ITALIJA PRISTALA NA ATOMSKI SPORAZUM

Italija je pristala na sporazum, dosežen na ženevski razorožitveni konferenci, proti širjenju atomskega orožja. Postavila pa je nekaj pogojev, da bo ta sporazum podpisala. Ti pogoji se nanašajo predvsem na to, da se Italija ne more strinjati, da bi sporazum določil dve kategoriji držav, od katerih bi imela ena vse pravice glede atomske sile, druga pa takorekoč nič.

V taki luči vidi zdaj sporazum večina »neatomskih« držav.

Volitve v Sloveniji

V mesecu aprilu bodo v Sloveniji splošne volitve v slovenski parlament (skupščino). Odlok o razpisu splošnih volitev je izdal te dni predsednik parlamenta Socialistične republike Slovenije Ivan Maček. Volitve republiških poslancev bodo v tistih volivnih enotah (polovica vseh), v katerih so bili izvoljeni tisti poslanci, katerim letos poteče mandatna doba.

Ker pa je volivni sistem v Jugoslaviji in tudi v Sloveniji po novi ustavi zelo zple-

ten (direktne in tudi indirektne volitve), bodo potekale volitve v dveh razdobjih. Dne 9. aprila bodo občinske zbornice volile poslance vseh zborov republiškega parlamenta. Dne 23. aprila pa bodo neposredne volitve poslancev republiškega zbora (splošnega parlamenta).

Ženske nočejo kandidirati

Volivne priprave so že v teku, zlasti kar zadeva izbiranje kandidatov. Slovenski tisk in predstavniki političnega življenja pa niso povsem zadovoljni s sorazmerjem predlaganih kandidatov, kar zadeva njihov poklic in zlasti spol. Opaziti je namreč, da predlagajo volivci vse preveč dosedanjih višjih funkcionarjev, pa premalo ljudi od spodaj. Tudi poklicna sestava kandidatov še ne odgovarja, prav tako pa tudi ne razmerje med spoloma. Predlaganih je namreč manj kot 10% žensk, četudi predstavljajo ženske v Sloveniji nad 40% vseh zaposlenih.

Po tem bi lahko sklepali, da slovenski volivci nimajo zaupanja v politično modrost žensk, četuti se je doslej v republiškem parlamentu nekaj žensk že dobro izkazalo, zlasti v raznih zborih. V resnici pa je vzrok najbrž v tem, da ženske nočejo sprejemati kandidatur, ker so po večini zaposlene poleg službe v kakem podjetju še z gospodinjstvom doma in z vzgojo otrok in si ne rade nalagajo še nove obveznosti, ki bi jim pustile še manj časa za dom in družino. To pa je razumljiva ženska težnja in jo volivci tudi upoštevajo.

JEDRO MANJSINSKE PROBLEMATIKE

(Nadaljevanje s 1. strani)

in neuradne politike Italije, ki množičnega zapuščanja rodne zemlje ni samo donuščala, temveč je ta množičen beg istrskih Italianov *podpirala z vsemi sredstvi*. Toda, kot smo že naglasili, nas zanima predvsem sedanja stvarnost, iz katere po našem neovržno izhaja, da se jugoslovanska oblastva dejansko trudi, da bi omogočila in zagotovila italijanski manjšini obstoj in razvoj na rodni zemlji ter da bi tej manjšini priznala tudi neko plemenitejšo in bolj pomembno vlogo: postati in biti posredovalec ter most med različnimi kulturami, tradicijami in omikami, česar tukajšnjim vladajočim in odločujočim krogom še ne moremo priznati.

To je eno izmed spoznanj, do katerega smo prišli na zborovanju v Gorici. O poročilu predsednika SKGZ pa bomo nekaj misli napisali prihodnjič.

D. L.

Se obetajo koroškimi Slovincem boljši časi?

Slovenski tisk na Koroškem o obisku jugoslovanskega predsednika Tita

Glasi koroških katoliško usmerjenih Slovencev »Naš tednik«, je poročalo v zvezi z nedavnim obiskom jugoslovanskega predsednika Tita v Avstriji tudi o pomenu tega obiska za položaj slovenske manjšine v Avstriji. Zapisalo je:

»V četrtek, dne 16. februarja 1967, je bil na Dunaju v okviru petdnevnega državnega obiska predsednika Jugoslavije zvečer slavnostni sprejem v palači Pallavicini. Na sprejem je vabil predsednik Tito. Poleg avstrijskega državnega predsednika Jonasa so se udeležili sprejema tudi člani avstrijske vlade s kanclerjem Klausom na čelu, na Dunaju akreditirani diplomatski zastopniki, člani avstrijskega državnega zbora in zveznega zbora ter vidni predstavniki avstrijskega kulturnega življenja, vabljeni pa so bili na sprejem tudi zastopniki Narodnega sveta koroških Slovencev, Zveze slovenskih organizacij ter gradiščanskih Hrvatov. Delegaciji obeh osrednjih organizacij koroških Slovencev sta vodila predsednika dr. Valentin Inzko in dr. Franci Zwitler, delegacijo Hrvaškega kulturnega društva pa dr. Demeter Linzer.

Na sprejemu sta predstavila predsedniku Titu zastopnike koroških Slovencev deželni glavar Hans Sima in generalni konzul FSRJ v Celovcu Franc Pirkovič. V delegaciji Narodnega sveta so bili predsednik dr. Valentin Inzko, ravnatelj, dvorni svetnik dr. Joško Tischler, tajnik Narodnega sveta dr. Reginald Vospernik, zastopnik koroških Slovencev v Deželni kmetijski zbornici, piberski podžupan Mirko Kumer in tajnik Kmečko-gospodarske zveze dr. Marko Dumpehn.

Predsednik Tito je ob tej priliki omenil avstrijsko-jugoslovanske pogovore ter poudaril, da ima manjšina pomembno funkcijo povezovanja med narodi in državami. Hkrati je izrazil prepričanje, da bo sedanja izredno ugodna atmosfera v odnosih med Avstrijo in Jugoslavijo pospeševalno delovala tudi na reševanje manjšinskih problemov.

Na sprejemu je vladalo prijetno in sproščeno vzdušje, vsakdo je bil tega vesel, da se odnosi med Avstrijo in Jugoslavijo tako ugodno razvijajo. Izredno dobre volje je bil tudi avstrijski zvezni kancler dr. Klaus. Saj je prav on povabil leta 1965 državnega predsednika Jugoslavije na uradni obisk v Avstrijo. O obisku v Beogradu je z navdušenjem govoril na proslavi koroških Slovencev v Celovcu ob praznovanju 20. obletnice podpisa avstrijske državne pogodbe. Sedaj pa se je mogel na Dunaju veseliti v krogu predstavnikov manjšine zgodovinsko-pomembnega dogodka povezovalne vloge manjšine, kar je bilo še posebej poudarjeno v skupnem avstrijsko-jugoslovanskem komunikeyu.

Na sprejemu v palači Pallavicini se je pogovarjal kancler dr. Klaus s predstavniki Narodnega sveta nad četrt ure. Bil je to prisrčen razgovor, v katerem je kancler Klaus ponovno poudaril svojo prijateljsko povezanost s koroškimi Slovenci. Z vrsto naših duhovnikov je skupaj študiral, jih imenoma naštel, obujal spomine na leta, ko je obiskoval v Celovcu slovenski pouk, citiral slovenske stavke, ki jih je vadal z njim in sošolci nekdanj njegov profesor slovenščine. Pri pogovoru se je kancler dr.

Klaus živo zanimal za slovensko gimnazijo ter izrazil zadovoljstvo nad njenim tako ugodnim razvojem. Podvzel bo vse, da se bo z gradnjo lastnega poslopja čimprej pričelo. O še odprtih manjšinskih vprašanjih pa je dr. Klaus izjavil, da bo Avstrija rešila vsa ta vprašanja v zadovoljnost manjšine. »Sem Ziljan,« je dejal dr. Klaus, »in dobro poznam probleme, ki jih želimo skupno rešiti.«

Kancler dr. Klaus je predstavil na sprejemu zastopnike Narodnega sveta tudi kardinalu dr. Franzu Königu. Kakor razgovor, tako je bilo prisrčno slovo. Ločili smo se kot dobri in stari znanci.

Ob sprejemu na Dunaju je predstavil ustanovitelj visokošolskega doma »Korotan« predstavniki Narodnega sveta zastopniku Vatikana, nunciju dr. Opiliju Rossiju. Tudi z drugimi osebnostmi je bila dana možnost kontakta in pogovora.

Pred odhodom predsednika Tita so na Dunaju objavili skupno avstrijsko-jugoslovansko sporočilo o pogovorih, ki so jih imeli avstrijski predstavniki pod predsedstvom predsednika Franza Jonasa in zveznega kanclerja dr. Klause s predsednikom Titom in visokimi predstavniki Jugoslavije.

V skladu z odnosi, kakršne imata obe sosednji državi, so pogovori potekali v prijateljskem ozračju in omogočili izčrpno iz-

(Nadaljevanje na 9. strani)

ŽIVLJENJU ODTUJENO OKOLJE

(Nadaljevanje s 1. strani)

nostjo in pametjo, med odtujenostjo življenju in življenjskostjo, med zdravim in med bolnim. Dalida in tudi dolgolasarji med našo mladino so samo žrtve sveta, ki izgublja zavest o tem, kaj je v življenju posameznikov in celih narodov važno in kaj ne.

31 Pokristjanjenje Slovencev N. II.

Jezikoslovci so gotovo prepričani, da je prišla slovenska beseda ofar in ofrati (v narječjih) iz nemške opfern, zato je niso sprejeli v knjižni jezik. Toda če bi vedeli, da se glasi v staronordijskem jeziku popolnoma enako kot v slovenščini, bi najbrž priznali, da je pristna slovenska beseda, ostanek iz staronordijskih časov, in da ni mogla priti iz nemščine. V staronordijski obliki se glasi namreč ofra in pomeni tisto kar slovenski izraz ofrati, t. j. žrtvovati. Ofra pa je pomenilo to, kar ofar, t. j. žrtev in v prenesenem pomenu žrtveno kri. Tudi to dokazuje, da so se jezikoslovci v marsikaterem pogledu prenašali in preganjali besede, ki spadajo k najstarejšemu besednemu skladu slovenščine, in to samo zato, ker so mislili, da so neslovanskega izvora in da so torej izposojenke iz germanskih jezikov, pri čemer pa je prišla zanje v poštev samo nemščina. Ni jih motila znatna razlika med ofrati in opfern, niti na misel pa jim ni padlo, da bi bila mogla priti iz staronordijskega jezika. Zato je tudi ni šel nihče tja iskat.

Beseda butara (kot jih nesejo otroci na cvetno nedeljo v cerkev k blagoslovu ali tudi v pomenu butara dračja) se je ohranila v popolnoma nespremenjeni obliki od davnih časov v Skandinaviji in pride iz staronordijskega glagola boeta, ki je pomenil podariti, napraviti nekaj boljšega, izboljšati, dati v žrtveni dar, da bi bilo potem bolje, in iz besede

rá — zemlja. Pomenilo je torej, nesti bogu (najbrž Horu) v dar pridelke zemlje, da bi bila naslednja letina še boljša. S tem si je tudi razlagati, da mora biti v butari za cvetno nedeljo čimveč različnih drevesnih šib in da jih ponekod krasijo z jabolki in pomarančami. V tem se je ohranil spomin na davne čase v pradomovini ali morda tudi že v novi domovini, ko so še darovali bogu butare iz poljskih pridelkov.

S tem v zvezi je beseda rabutati, pobirati, ostanke po polju ali v sadovnjakih. Rabutati pomeni dobesedno rá-boeta, darovati to, kar leži (ostane) po žetvi na zemlji.

Kres je spadal k prazničnemu veselju naših davnih prednikov prav tako kot še danes. Ta beseda je iz staronordijskega glagola hressa, ki je pomenil poživiti, letati okrog (od veselja), itd. Hress-foerr je pomenilo kres. Glavno kresovanje je bilo najbrž ob praznovanju poletja, ko je postal dan najdaljši, okrog 21. junija, in značilno je, da se je prenesel ta poganski praznik na praznovanje krščanske Velike noči. Še do pred nekaj desetletji so obhajali na Slovenskem praznik Kristusovega vstajenja (vstajenje — zmaga sonca in življenja nad smrtjo in zimo) s kresovi in streljanjem, zlasti na velikonočno soboto v mraku. Drug praznik poletja je na Šentjanžvevo.

Slovenska beseda zagovarjati (zdraviti s čaranjem) je gotovo sestavljenka iz sagn (go-

voriti) in gaavor (dar), torej imeti dar za govarjanja. Beseda čarati tudi ne pride iz nemške zaubern (nanjo spominja le beseda copirati), ampak verjetno od staronordijske besede troll (črol? čaral?), ki je pomenila čarati. Tudi beseda rotiti je iz staronordijske besede rót, ki je pomenila čarovniško besedo. Staronordijski izraz za čarovništvo je bil tudi kukl (kükl) in ta beseda se je ohranila morda v priimku Kikl.

Gora Klek, na kateri so se shajale slovenske čarovnice, je tudi staronordijska beseda. Prvotno se je glasila kleggí in je pomenila seneno kopo (höy-stakk — stog sena). To pomeni, da so stari Solvendci že v Skandinaviji verovali, da se čarovnice (ali čarovniki) zbirajo na posebno strmih gorah, ki so jih spominjale na strme senene kopice in so jih zato tudi tako imenovali.

Tudi slovenska beseda zmaj pride gotovo od staronordijske besede seimir, ki je pomenila isto: zmaja ali kačo.

V staronordijskem jeziku je pomenila beseda hov poganski tempel ali tudi kmeti'o, na kateri je bil tak tempel. To besedo je najti še danes v mnogih slovenskih krajevnih imenih in priimkih. Če ne vsa, pa vsaj mnoga slovenska krajevna imena, ki se končujejo na -ovo, so tega izvora, npr. Anhovo, Primskovo itd., pa tudi Negova in podobno. Med priimki pa naj opozorimo le na priimek Kogovšek, ki pomeni dobesedno Svobodni kmet na griču s templom (Kog-koggull, v slovenščini kugel, kot še danes pravijo na

(Nadaljevanje na 7. strani)

Tržaškega

O naravnih rezervatih na Krasu

»Primorski dnevnik« je priredil v sredo v »Gregorčičevi dvorani« razgovor o ustanovitvi naravnih rezervatih na tržaškem Krasu, za kar se že več let zavzemata naravoslovca, profesorja Mezzena in Poldini. Po uvodnih besedah glavnega urednika S. Renka, ki je kratko obrazložil predmet razgovora in hkrati naštel področja, na katerih bi morali ustanoviti naravne rezervate, sta profesorja Mezzena in Poldini obrazložila, kako in zakaj sta prišla do svoje zamisli. Kot znanstvenika in ljubitelja Krasa sta hudo zaskrbljena, da bi zlasti sodobni urbanistični razvoj mogel nepopravljivo popačiti in celo uničiti edinstveno naravno bogastvo, ki ga predstavlja naš Kras. Da se to prepreči, sta po večletnem znanstvenem proučevanju sestavila predlog, naj se sedem področij, ki so z botaničnega stališča najbolj značilna in pomembna, proglasi za naravne rezervate. S tem bi vsaj del našega Krasa bil zaščiten ne samo pred morebitno gradbeno dejavnostjo, tem več

naravoslovcev. Kmetje bodo ohranili pravičo do paše in sečnje; rezervati pa ne zajemajo obdelovalne zmlje. Če bi v kakih redkih primerih kmetje imeli škodo na zemljiških dohodkih, bi jim ta morala biti povrnjena.

Znanstvenika sta poudarila, da je njuna pobuda vzbudila veliko pozornost tudi pri Zavodu za varstvo narave v Ljubljani. Slovenski naravoslovci namreč sedaj pripravljajo načrt o zaščiti ostalega Krasa in se že vodijo razgovori o skupni italijansko-slovenski upravi kraškega področja vzdolž državne meje.

Prešernova proslava na Proseku

Mesec februar smo Slovenci posvetili našemu največjemu ustvarjalcu — Francetu Prešernu; od prvih pa do zadnjih dni tega meseca se namreč uvrščajo proslave v njegov spomin. Na teh proslavah izražamo svojemu Geniju hvaležnost, da je naš narod dvignil na visoko kulturno raven in da ga je odvrnil od vseh poskusov spojitve z drugimi sosednimi narodi. Prešeren je bil krmar našega »čolnaka«, ki ga je v hudih časih »ilirizma« in podobne navlake srečno pripeljal v varen pristan pristnega in pravega slovenstva.

Takrat je Prešeren pesnik, mislec, jurist in narodnjak v pravem pomenu besede, del, da je pot slovenskega naroda le pot samostojnosti in svobode. Ko bi tega velikega pesnika in misleca nikoli ne imeli, bi najbrž danes že izginili kot samostojen narod ter bi životarili le še kot »slovenski dialekt« govoreči ljudje v okviru kakega sosednjega naroda.

Zato je prav, da se našega največjega Slovenca spominjamo vsako leto na kulturnih proslavah in se opajamo iz njegovih neusahljivih studencev slovenstva.

Poleg drugih proslav smo letos zabeležili zelo uspelo Prešernovo proslavo tudi na Proseku. V nedeljo, 26. februarja, smo domačini napolnili Prosvetni dom, kjer je bila na sporedu kulturna prireditev. Spored je začel domači moški zbor, ki je pod vodstvom J. Ote zapel nekaj narodnih ter Vrabčevo Zdravico; sledile so deklamacije Prešernovih pesmi. Nakar je Edi Starc povedal nekaj tehtnih misli o našem največjem umetniku. V drugem delu kulturnega sporeda pa je domača igravska družina zaigrala Linhartovo »Županovo Micko«. Reči moramo, da je bila igra zelo posrečeno izbrana, saj je prav, da pridejo na naše podeželske odre predvsem veselci, ki gledavce prej zadovoljijo kot kake težke drame. »Županovo Micko« so domači fantje in dekleta dobro naštudirali; prizorišče so prenesli na tržaška tla in so se tako ob barvitom domačem narečju gledavci še bolj zabavali. Vsi igralci so doživeto in zrelo podali svoje vloge; posebej pa je treba pohvaliti Županovo Micko, ki jo je igrala Boženka Stoka, ter Anžeta, ki ga je igral Aldo Colja. Zelo posrečeno pa sta igrala tudi Zvonka Guštin (Bogata vdova) ter Darko Rupel (Oče);

Zanimivega razgovora se je udeležilo številno občinstvo, ki je napolnilo dvorano do zadnjega kotička. Med udeleženci smo opazili vse slovenske župane na Tržaškem, bivšega tržaškega župana dr. Mianija, deželnega svetovavca Šiškočiča, več slovenskih profesorjev in gospodarstvenikov ter kulturnih delavcev.

Več vprašanj so profesorjema postavili župana iz Nabrežine in Repentabra, dr. Oblak, tajnik Kmečke zveze Volk, svetovavec Šiškočič, Dušan Kodrič, Dušan Košuta in drugi. Na vsa vprašanja sta znanstvenika prijazno in izčrpno odgovorila.

Stanislav Renko je tudi prebral predlog zakona, ki ga je v zvezi z rezervati parlamentu predložil demokristjanski poslanec Belci. Gre za okvirni zakon, ki predvideva le ustanovitev rezervatov, medtem ko poverja deželi pravico in nalogo, da s posebnim zakonom uredi organizacijo in upravo rezervatov.

prav tako je treba pohvaliti podajanje Marina Košuta ter Vojka Bukovca. S.

Nabrežina:

PREŠERNOVA PROSLAVA

Prosvetno društvo »Igo Gruden« je priredilo v nedeljo Prešernovo proslavo. Spored je obsegal nastop mladinskega pevskega zbora »Kraški slavček«, ki je pod vodstvom dirigentov S. Radoviča in E. Ambrozeta zapel tri pesmi. Sledile so deklamacije nekaterih Prešernovih pesmi, gojenci šole Glasbene matice pa so na klavirju zaigrali več skladb klasične in slovenske ljudske glasbe. Na koncu sta basist Ivan Sancin in sopranistka Ljubica Berce mojstrsko zapela ob klavirski spremljavi Gojmirja Demšarja več odlomkov znanih in priljubljenih arij.

Občinstvo se je v lepem številu udeležilo slovenskega kulturnega praznika, kar naj bo v spodbudo domačim prosvetnim delavcem za nadaljnje udejstvovanje.

Beneška Slovenija

NOV LIST ZA BENEŠKE SLOVENCE

V beneški Sloveniji se od časa do časa kaj zgane, kar nam potrdi, da ta slovenska deželica še zdavnaj ni izgubljena za slovenstvo. Pred kratkim je dobila celo svoj medžupnijski list, ki ima naslov »Dom«. Pisan je v domačem slovenskem narečju, da ga ljudje laže razumejo. V listu je poudarjeno, da je pisan »najprej za naše emigrante... Ta list bo vezilo med emigrantih in svoje vasi, med emigrantih in svoje cerkve«.

Na vprašanje »Zakaj v našem jeziku?«, pa odgovarja »Dom«:

»Zato, kjer tako govorimo v naših družinah, in je naš materin jezik.

Je naš domači jezik, ki Bog nam ga je dal, in so ga govorili že polno in polno let naši predniki, in želimo, da se ohrani tudi za naprej, da ga bodo govorili tudi naši sinovi in sinovi od naših sinov. Imeniten dar človeku od Boga je »materina beseda«. List prinaša dopise iz raznih far v beneški Sloveniji.

Želimo, da bi »Dom« dobro in z velikim uspehom opravljal to svojo lepo in važno nalogo med beneškimi Slovenci.

GLASBENA MATICA — TRST

V soboto, 4. marca, ob 21. uri
V KULTURNEM DOMU

SLOVENSKI OKTET iz LJUBLJANE

Danilo Čadež, Rudolf Franc, Božo Grošelj, Marij Kogoj, Tone Kozlevčar, Dragiša Ognjanovič, Marjan Strukelj.

Umetniški vodja: Valens dr. VODUSEK
Rezervacija in prodaja vstopnic v Tržaški knjigarni tel. 61-792 od četrtega dalje ter eno uro pred pričetkom koncerta pri blagajni Kulturnega doma.

bi se na ta način tudi ohranila značilna kraška flora. Hkrati bi se mogel disciplinirati bodoči turistični razvoj, ki že danes povzroča mnogo škode na Krasu.

Naravni rezervati — sta poudarila oba profesorja — ne bodo škodovali kmetijski dejavnosti, kajti kmetje so edini zavezniki

PREDVELIKONOČNO SREČANJE S KOPRSKIM ŠKOFOM DR. JANEZOM JENKOM

Društvo slovenskih izobražencev v Trstu je priredilo v okviru duhovne priprave na Veliko noč v nedeljo 26. februarja »Predvelikonočno srečanje s koprskim škofom dr. Janezom Jenkom«. Srečanje je bilo v zavodu slovenskih šolskih sester pri Sv. Ivanu.

Dopoldne ob 10. je g. škof maševal v zavodski kapeli in pridigal, opoldne je bilo za udeležence, ki so želeli, skupno kosilo, popoldne ob 16. pa je imel škof Jenko predavanje, kateremu je sledil razgovor o problemih, ki zanimajo današnjega katoliškega intelektualca, zlasti v zvezi z vprašanji, ki zadevajo v smislu II. vatikanskega cerkvenega zbora vlogo laikov v Cerkvi.

Srečanje je pokazalo, kako važna so taka srečanja med predstavniki Cerkve in tukajšnjimi izobraženci, ki imajo zdaj tak pomen v delovanju Cerkve.

O DANASNJEM KOPRU

V ponedeljek, 6. marca 1967 bo pri Društvu slovenskih izobražencev v ulici Donizetti predaval urednik Ognjišča, g. Bojan Ravber, o današnjem Koprju.

Začetek ob 18.30.

NADŠKOFOVO SLOVO

Goriški nadškof mons. Pangrazio se je včeraj vrnil za nekaj dni na svoj sedež v Gorici. Ostal bo do nedelje. Jutri zvečer, v petek, bo maševal v cerkvi na Travniku in se bo poslovil od slovenskih vernikov. Menda je tudi njemu samemu težko, ker ne bo mogel vzeti slovesa v jeziku vernikov.

Pravno pa bo gospod nadškof zapustil stolico svetega Hilarija in Tacijana 2. aprila, ko bo prevzel novi škofijski sedež v rimski okolici Porto e Santa Rufina.

Novi goriški nadškof bo moral biti do tistega dne že imenovan. Imenovanje je pa odvisno od konzistorialne kongregacije, kateri predseduje sam papež. Vsaka ugibanja, kdo bo naslednik mons. Pangrazia, so še preuranjena. Med furlansko duhovščino se širijo ugibanja, da bi utegnil biti imenovan kak furlanski dekan, morda iz Tržiča ali Gradeža. Nekoč je bila navada, da se je pred imenovanjem novega nadškofa poznala vsaj »roža« ali skupina kandidatov. V sedanjem slučaju se pa niti o njej ne ve. Seveda, to je zadeva višje cerkvene gospodarske. Izražamo pa ponovno skromno mnenje slovenskih vernikov, v narodnostno mešani škofiji kot je goriška, da bi moral duhovni nadpastir poznati jezike vseh svojih vernikov. Ne zadostuje samo kak pozdrav ali dobra volja. Spominjamo se vladike Sedeja, ki je govoril Italijanom, Slovencem, Furlanom in Nemcem vsakemu v njegovem jeziku.

Če pa ne najdejo take osebnosti za goriškega nadškofa, bi se morala sv. stolica odločiti, da poveri skrb za dušno pastirstvo med slovenskimi verniki posebnemu slovenskemu delegatu, kot se je to izvršilo že v Trstu.

ŽIVLJENJSKI JUBILEJ

V nedeljo je praznoval 74-letnico življenja in dela znani goriški trgovec Ciril Budihna, ki je do lani vodil prodajalno jestvin Podturnom. Po rodu je iz Zalošč pri Dornbergu. Še mlad deček je šel v Trst, da se izuči v trgovini. Leta 1910 je pa prevzel tr-

- *Hanalška dolina*

Trbiž:

VES DOBIČEK DRUGAM?

Zadeva rajbeljskega svinčenega rudnika zavzema vedno širši obseg. Ne gre samo za pravno in dejansko stanje lastništva, za sindikalna gibanja delavstva, ampak tudi za vprašanje ali naj bogati rudnik koristi tudi svojemu okraju ali naj nosi vse dobičke izven dežele.

Rudnik leži v območju trbiške občine. Ta ima v zvezi z rudnikovim obratom tudi svoje določene stroške, ki se tičejo občinskih služnosti v korist Rajblja in rudnikove okolice. Po občinskem proračunu znašajo okoli 9 milijonov lir, dočim plačuje rudniška uprava le dva in pol milijona občinskih davkov.

Spričo te razlike so postavili nekateri občinski svetovavci vprašanje, da bi moral plačevati rudnik od vsake tone izkopane rudnine gotov odstotek v občinsko blagajno.

Zahteva je popolnoma upravičena, ker bi v nasprotnem slučaju morali občinski davkoplačevalci še prispevati za dobičke, ki se izmuznejo iz okraja.

govino jestvin v Gorici, katero dobro poznajo zlasti njegovi vipavski rojaki.

Kolikor mu je trgovina dopuščala časa, je rad posegal v javno življenje. Bil je že pred vojno član mnogih narodnih ustanov. Seveda, to delo mu je prineslo tudi prenekatero bridko uro. Znal je pa vse težave prebroditi z nasmeškom, in mu želimo, da bi jih še mogel kljub sedmim križem in pol.

NOVI PROMETNI ZNAKI

Občinska uprava je poskrbela pred nekaj dnevi za nove prometne znake, ki kažejo smer proti meji.

Doslej so stale le na redkih mestih puščice, večkrat niti ne obrnjene v točno smer, tako da je marsikateri tuj avtomobilist zavozil proti severni postaji, namesto k prehodu pri Rdeči hiši.

Novi znaki so osvetljeni in vidni tudi ponoči. Postavljeni so na mnogih križiščih. Pod puščico z oznako »Confine di Stato« je pritrjena tudi puščica z imenom »Jugoslavija«, kar omogoča tudi tujcu neveselju italijanščine, da se brž znajde.

ŠOLSKI SINDIKAT

Sindikat goriških slovenskih šolnikov si je na prvi seji po občnem zboru izbral nov izvršni odbor. V njem so: Profesor Renner Bogomil kot predsednik, učitelj Korošec podpredsednik, prof. Bukovec tajnik, prof. Sirk Albin blagajnik in trije člani. — Nadzorni odbor sestavljajo: prof. Bednarik, katehet Komjanc in prof. Macuzzi.

Prejšnji teden sta se zglasila pri šolskem skrbniku predsednik in tajnik sindikata glede udeležbe goriških šolnikov na seminarju, ki bo prihodnjič v Trstu in ki je bil prvotno namenjen le za tržaške učitelje in profesorje. Šolski skrbnik je priznal potrebo učnega izpopolnjevanja tudi za goriške slovenske šolnike, toda točnega odgovora glede udeležbe pri omenjenem tečaju ni mogel dati, posebno kar se tiče materialne pomoči. Na žalost je položaj goriških šolnikov še vedno drugovrsten.

GORIŠKI »TRAMVAJ«

Ko je v starih časih vozil po goriških ulicah tramvaj na konjsko vprego in jo je pogajal z bičem znani voznik »Pepo batakul«, je nemara goriški mestni promet bolje tekkel kakor danes v dobi razvitega avtomobilizma.

Že nekaj let sem se ponavljajo stavke uslužbencev pri mestnih avtobusih. Včasih kar celodnevne in po več dni, zadnje čase pa po modernejšem načinu »na vzdih«, (a singhiozzo), to se pravi ob določenih dnevih in urah tako, druge dni pa drugače. V ponedeljek niso avtobusi vozili od 9.30 do 12.30; v torek so počivali od 15. do 18. ure; v sredo so manjkali zopet dopoldne; danes popoldne. In tako se bodo te litanije nadaljevale v veliko nevoljo meščanov brez avtomobilov do 18. marca, če ne pride prej do premirja.

PONAREJENA ŽIVILA

Pokrajinska higiensko-zdravstvena komisija je opravila v lanskem letu številne preiskave in je ugotovila, da skušajo priti v prodajo tudi v naši pokrajini precejšnje količine pokvarjenih ali ponarejenih živil.

Iz Goriške

V trgovinah in industrijskih podjetjih je naredila 8484 preiskav. Med temi 3493 v javnih gostiščih, 1038 v prodajalnih jestvin, 315 v mlekarnah, 307 v pekarnah, 235 v prodajalnih zelenjave in sadja. Še več pa na tržnih stojnicah in v ribarnicah. Ugotovila je več prekrškov zaradi pokvarjene suhe mesnine, pokvarjene moke in kruha, povodenega mleka (celo do 33%), uničiti je morala 60 stotov krompirja, ki je že kalil in še drugega več, kar dokazuje kosmato vest nekaterih prodajavcev.

Čudno se nam pa zdi, da je higienska komisija našla tako malo prekrškov zaradi ponarejenega vina. Zdi se, da znajo ponekod tako dobro pripraviti »vino s palico«, da ga ni mogoče prepoznati.

Vrh:

PRIREDITEV — CESTE

Sredi prejšnjega meseca smo pokopali našega soseda Jožefa Devetaka. Umrl je po kratki bolezni in še v dobrih letih. Bog mu bodi milostljiv plačnik!

Prejšnjo soboto zvečer smo se pa tudi malo pozabavali. Prosvetno društvo iz Gorice je priredilo na Vrh prizer »Gorenjska ohcet«. Obiska je bilo kar precej, pogrešali pa smo nekatere, ki radi dosti govorijo o prosveti. Ljudje so bili prav zadovoljni s prireditvijo in bi radi kmalu videli še kaj podobnega.

Povedati bi tudi morali, da naše ceste še vedno niso v redu. Enkrat nagaja vreme, drugič pa denar. Včasih so dosti govorili, da bi moral postati Vrh izletniška in razgledna točka našega Krasa. Bojimo se pa, da bo priromal turizem k nam, ko bo ta rod že umrl. Drugi pa nas tolažijo, da se bo vse obrnilo na bolje, ko se bo v Dobrodozbu zavrtel tisti velikanski elektronski stroj in se bo menda tudi na Vrh izboljšalo gospodarstvo. No, mi pa rečemo bomo videli in Bog daj!

SKPD Števerjan

bo priredilo v nedeljo, 5. marca, igro

N A S A K R I

v Katoliškem domu ob 16.30

KUGYJEVA KNJIGA

Odsek goriškega alpinističnega kluba (CAI) bo te dni izdal ponatis knjige znanega alpinista Julija Kugya. Delo je prevedel iz nemščine prof. Ervin Pocar že leta 1932 in nosi naslov »Dalla vita di un alpinista«. Knjiga je prevedena tudi v slovenščino iz nemškega izvirnika.

Novi italijanski prevod je zopet oskrbel prof. Pocar in bo izšel v zbirki »Voci dai Monti« pri bolonjski založbi Tamari. Knjiga je razdeljena v dva dela: Julijske Alpe in od Karnijcev do Savoje.

Zlasti prvi del, ki opisuje v pesniški obliki naš alpinski svet, bo približal naše planinske kraje italijanskim bralcem.

PROSVETNI VEČERI

Včeraj se je po kratkem premoru nadaljeval niz kulturnih večerov v klubu »Simon Gregorčič«. Predaval je ravnatelj goriškega muzeja v Krombergu dr. Branko Marušič o »Lavriču in njegovem času«. Dr. Karel Lavrič je bil znan politični voditelj na Goriškem v dobi prvih narodnih taborov. Predavanje z omenjeno vsebino je bilo izbrano prav zato, ker obhajamo letos stoletnico taborske debe.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

KRSTNA PREDSTAVA DELA FILIBERTA BENEDETIČA

„Ne vedno kakor lastovke“

Slovensko gledališče je izbralo letos med domačimi novitetami Benedetičovo dramo in tako nadaljuje načrt, da vsako leto, če je le mogoče, poišče novo domačo literarno delo in ga uvrsti v repertoar. (Kljub tej dobri volji pa se zdi le čudno, da vodstvo ne razpiše natečaja za nova dramska dela slovenskih avtorjev. Prepričani smo, da bi bil izbor večji.) Za predstavo je bilo precej zanimanja. Benedetič namreč poznamo kot pesnika — lirika in smo si ga res težko predstavljali kot dramatika.

Naj povemo takoj v začetku, da je Benedetič v resnici ostal tudi v drami le lirik. Na nov in drugačen način je povedal tisto, kar smo brali pri njem že prej, zato prav za prav ni bil v ničemer nov in presenetljiv. Njegova drama je pesnitev, ki spominja na Zupančičevo *Dumo* ali na Cankarjevega Hlapca Jerneja, je pogovor enega z mnogimi, kot smo ga slišali v Mahničevem Pasijonu. V vsem tem razmišljanju je mnogo lepega in bolečega. V njem je prizadetost in osebna bolečina, je ranjena ponižanost in boleče domotožje. Skratka, Benedetič je v tej svoji dramski pesnitvi iskričal pretresljivo usodo časa in svojega naroda in to z vso iskrenostjo in trpkostjo. Toda pesniško.

Kakor bi morali vsi onemeti ob tej pesmi, pa se vendarle zdi, da ni izpeljal svoje misli do kraja. Usodo svojega naroda je namreč naslonil na dogajanje v velikem svetu in to na toliko dogodkov, ki so daleč od nas, v sedanosti in v preteklosti, da gledavec ne ve več, kam ga drama vodi. Režiser Babič je namreč projiciral na platno slike iz domačih in daljnih dogodkov, iz domače sedanosti in preteklosti, za marsikatero sliko marsikateri gledavec niti ni vedel, kaj mu hočeta pisatelj in režiser povedati z njo, na platno se je nagnetlo čuda stvari, ki se neurejeno ponavljajo. Nismo prepričani, da je bila izbira projiciranih dokumentarnih dogodkov najboljša. Saj bi bili poleg ameriških bombnikov v Vietnamu lahko tudi sovjetski tanki na budimpeštanskih ulicah, pa Koreja, in Kuba in lakota v Indiji in še toliko drugega. Toda, kam nas vse to privede? Zdi se, da je naloga dramatika prav v tem, da v velikem dogajanju izbere eno samo zaključeno dogajanje, ki ga je najbolj prizadelo, da mu vdihne življenje in da dejanju življenje, ga dvigne v rast in napetost in konflikt ter nas popelje do nekega cilja.

Res, da moderna dramaturgija ne zahteva popolne miselne in logične vezanosti dejanja, vendar mora biti le neke urejeno in jasno, pa naj bo to časovno zaporedje, kostumi ali rekviziti. Benedetičova drama pa je kot velik konglomerat in premalo miselne izostritve.

Avtor vodi svoje ljudi v svet, v tujino, ker doma ne najdejo kruha; mnogi med njimi se več ne vračajo tako kakor lastovke, ki jih prikljče nazaj pomlad. Benedetičevi junaki so v neprestanem boju z oblastjo in njeno silo, ki je oblečena v črno in strelja s strojnimi in ljudji. Ta misel

se ponavlja v drami kot refren: bolj nemočnih, preprostih ljudi za pravico; boj proti tistim, ki so nosilci oblasti. Ali Benedetičevi junaki vedno podležejo, v ničemer ne uspejo, v celoti propadejo. Zadnji, to je apostol — nosilec večnih vrednot — spozna, da je vsak boj proti oblasti nesmiseln, zato odide v Avstralijo. Od tam se ne vrne, podrlo ga je drevo in ubilo.

Ni verjetno, da je pesnik, ki je tako velik idealist, res prepričan, da je vsak boj idealista za pravico nesmiseln. Ali idealistični res ne bodo nikdar dosegli in uresničili svojih zahtev, tudi delno ne, in so bile zato res vse žrtve zaman? Sodimo, da pesnik sam ni o tem prepričan in tako se zdi, da je popeljal svoje junake nekam, kamor jih sam ni hotel.

Vsekakor se zdi, da bi bilo treba v celoti večjega izčiščenja, pa bi bila odrska podoba bolj jasna in bolj dognana. Socialistična miselnost, ki naj bi jo izpovedovali ti junaki, je malce preveč romantična in za današnji čas nestvarna; je pesniška. Ob večjem izčiščenju bi tudi marsikaj, kar se zdaj ponavlja, odpadlo; preveč in brez potrebe se ponavlja. Tudi jezikovna izkušnost bi delu pomagala, ker je v celoti preveč bombastičnosti in retorike.

Babič je uporabil projekcije in film. Ta način ni sicer nekaj novega, saj so gledališča že drugod tako kombinirala predstave; tu pa je bil prvič uporabljen ta način. O večjem in boljšem izboru slik smo govorili že prej: bilo je preveč vsega nametnega. Razen tega bi se dalo tudi tehnično na takem velikem odru najbrže najti boljšo rešitev. Tako projekcije kot filmski trak bi bilo gotovo možno postaviti v globino odra in projicirati od tam na platno; tako ne bi motil gledavca svetlebnih pramen in ne bi bilo slišati ropota ob menjavanju slik in brnenja. Vendar je treba reči, da je režija vse naredila, da bi delo uspelo in da bi z zunanjimi učinki zakrila monotono poezijo brez dramskega dejanja.

Vtis imamo, da se nam je tokrat predstavil pesnik na odru. V bleščečem zanosu govore in pojo junaki, njihovo pesem spremlja sodobna melodija

5 Fansov. Pesnik je pisal tudi to delo z veliko ljubeznijo v srcu, a so se mu vsa čustva prelila v krik in bolečino, v jok in obup, dejanje pa se je razdrobilo v melodram.

Z veliko ljubeznijo in prizadetostjo so oblikovali igralci svoje junake: Stane Starešinič, Jožko Lukeš, Stane Raztresen, Mira Sardočeva, Zlata Rodoškova, Rado Nakrst, Elza Kozlovičeva, Alojz Milčič in drugi.

Nekateri prizori so lepi in boleči, kot na primer simbolično obešene štiri rdeče srajce. Nekateri prizori pa so tudi vulgarni v režijski vnemi, kakor na primer prizor na pokopališču ali Vojak ob Magdalen; tudi projekcije kakih klobukov ali pa brzjavke potem, ko že mati prebere pismo, da je sin mrtev, je prej vsiljivo ponavljanje kot pa odraz velike bolečine.

Velik delež ima pri predstavi glasba Aleksandra Vodopivca, ki spremlja pripoved.

Pesnik Filibert Benedetič je želel v dramski obliki oblikovati usodo, življenje in boj rodni bratov. Četudi mu ni to uspelo na tak način kot bi želeli, odraža njegova drama veliko zavzetost za usodo naroda, ki mu pripada. Tudi to je velika stvar. Če ne drugega, je nakazal veliko epopejo ljudi, ki bo čakala še nove oblikovavce, ki jim bo morda bližje dramatika kot pa lirika. J. P.

ZIVAHNA DEJAVNOST NEMŠKEGA KULTURNEGA INSTITUTA

Nemški kulturni inštitut v Trstu razvija živahno kulturno dejavnost, ki se stopnjuje zlasti ta mesec. V sredo, 1. marca, je bila odprta samostojna razstava južnonemškega, v Rimu živečega slikarja Kiena, katerega dela se nahajajo v mnogih zbirkah po raznih državah. Pri odprtju razstave so predvajali tudi diapozitive cerkvenih oken, ki jih je poslikal Kien, za cerkev v Castle Donnamonu na Irskem.

Jutri, v petek, pa bo v dvorani Nemškega kulturnega inštituta pantominska predstava Anette Spola in Philipa Arpa. To sta dva mlada mima (plesavca) iz Münchena, učenca Hannsa Potha Arada. Zaslovela sta s svojimi gostovanji v raznih nemških mestih in tudi v tujini.

Predstava se bo začela ob 21. uri.

V petek, 10. marca pa bo v veliki dvorani inštituta koncert skupine »Tübinger Solisten« s sodelovanjem pianistke Marie Kalamkarian. Na sporedu bodo skladbe Mozarta, Schuberta in Mendelssohna-Bartholdya. Tudi ta skupina uživa že mednarodno sloves, četudi je še zelo mlada.

LADJELOM V SKAGERRAKU

V Skagerraku v Severnem morju pred dansko obalo se je v hudem viharju potopila 2500-tonska sovjetska matična ribiška ladja »Tukan« iz Kaliningrada (bivšega Königsberga v Vzhodni Prusiji). Z ladjo vred je utonilo 57 mornarjev s kapitanom vred. Neka druga sovjetska ladja je rešila 22 mož posadke. V zadnjem času se je potopilo zaradi močnih viharjev v Severnem morju še več drugih manjših ladij in smrtnih žrtev je več desetina.

IZRAEL — ATOMSKA DRŽAVA?

Neki libanonski list piše, da so Izraelci razstrelili proti koncu lanskega leta nekeje v puščavi Negev svojo prvo atomsko bombo. Razstrelitev so izvedli baje pod zemljo.

To je možno, a malo verjetno, ker so Arabci že prej večkrat spustili v svet take lažne novice o izraelski atomski bombi. Izraelci so kos Arabcem tudi brez atomske bombe.

Dopisnik It v mariborskem »Večeru« se je zavzel za to, da bi v slovenskem parlamentu zamenjali sedanji sistem glasovanja z dviganjem rok z »natančnejšim« glasovanjem, da bi lahko predsednik zbora »morebiten sum v ostrino svojega vida mimo-grede potolkel oziroma se sum sploh ne bi mogel poroditi«.

SKORAJ PORAZ KONGRESNE STRANKE V INDIJI

Indijska Nacionalna kongresna stranka, ki je zdaj na vladi, je doživela pri nedavnih volitvah dejansko poraz, ker je dobila samo toliko poslanskih mest, da se bo komaj držala na blasti. Razpolaga le s kakimi 15 glasovi večine. Doslej je imela tri četrte poslanskih mest.

Kongresna stranka je na vladi že 20 let, vse, odkar je Indija neodvisna, in se je že očitno po idejah in energiji izrabila. Tudi Indira Gandhi očitno ni popolnoma dorasla svoji nalogi.

Pri volitvah se je najbolj okrepila Hindujska nacionalistična stranka, druga najmočnejša stranka v državi.

Novice po svetu

Haile Selassié je obiskal Sovjetsko zvezo. Pri tem skuša posredovati, da Moskva ne bi več dobavljala orožja Somaliji, s katero ima Abesinija spore zaradi mejnih ozemelj. Somalci namreč zahtevajo svoja etnična ozemlja, ki spadajo k Abesiniji.

Med svojim obiskom na Dunaju je predsednik Tito povabil avstrijskega predsednika Jonasa, na uradni obisk v Jugoslavijo. Predsednik Jonas je povabil sprejel. Datum njegovega obiska pa bo določen po diplomatski poti.

KNJIGA IZBRANIH PESMI BOŽA VODUŠKA

Pri Cankarjevi založbi v Ljubljani so izšle izbrane pesmi Boža Vdouska, ki spada v vrh današnje slovenske poezije, skupaj z Jožetom Udovičem, Edvardom Kocbekom, Francetom Vodnikom, Alojzom Gradnikom in Cenetom Vipotnikom ter nekaterimi mlajšimi. Uvod v knjigo pod naslovom »Izbrano delo« je napisal Mitja Mejak, uredil pa jo je Cene Vipotnik. Opremil jo je Jože Brumen. Izšla je v zbirki »Bela krizantema«.

Ob koncu preteklega tedna so odprli v malih dvorinah Moderne galerije v Ljubljani razstavo o sodobni uporabi umetnosti v Estoniji, Letoniji in Litvi. Slovenska javnost občuti posebno simpatijo do teh treh majhnih kulturnih narodov, ki so Slovincem blizu tudi po podobni zgodovini.

Na proslavi v Celovcu na čast slovenske koroške pesnice Milke Hartmanove za njeno 65-letnico je imel lep govor pisatelj Metod Turnšek. Rekel je med drugim: »... Pesnik, pesnica, ki daruje svojemu narodu vse, vso radost in bolečino, vso ljubezen, zasluži, da mu za njegovo delo izrečemo zahvalo in spoštovanje, da cenimo, njegovo knjigo!«

Spomini iz prve svetovne vojne

... 39 ... V RUSKEM UJETNIŠTVU ... Inž. J. R. ...

V ta namen so imeli jekleni štirioglati okvir, kvadrat s stranico 100 cm, tako da je bila obsežena površina točno en m² ali stoti del enega ara. Ena stranica okvira je bila premakljiva, tako da se je brez vsakih težav ogradiła površina enega m². S te površine je bilo potrebno poruti vse žitne grme, z vsemi rodnimi in jalovimi stebli ter pobrati tudi suhe liste in vse skupaj zaviti v poseben laboratorijski zavojni papir, na katerega so se navedli pripadajoči podatki zlasti pa: št. grede, sorta, dan jemanja vzorca, kdo je jemal in podobno.

Delali so v treh parih, ker so imeli 3 okvire. Pri vsakem paru sem ostal vsaj toliko časa, da je bil en snop končan. Takrat sem zvedel, da se mislijo v kratkem vrniti v taborišče, kjer se bodo rešili obeh, ki jima grizejo dušo. Eden je Nemec že po rodu, drugi pa je avstrijskega mišljenja in veruje v nemško zmago. Potem bodo šli vsi štirje k češkim dobrovoljcem. Onih dveh pa se zato bojijo, ker bi lahko kaj javila domov v Avstrijo in bi se potem domače oblasti maščevale nad njihovimi družinami. Zakaj bi delali težave domačim, ki so še v sovražnikovih rokah?

Seveda sem se ustavil tudi pri tistih dveh in celo nekaj več kot pri ostalih. Najprej sem govoril o plevelu, katerega je bilo tam zelo mnogo, zlasti divjega ovsa, ki je povsem enak žlahtnemu, samo seme nima skoraj nobene moke, pač pa kocine, ki olajšajo najmanjši sapici možnost, da seme prenese na velike razdalje in tako plevel razmnoži. Vprašal sem ju, če sta slišala o nekem novem hrošču, ki v Nemčiji onemogoča pridelovanje krompirja? Bolj zgovorni je takoj rekel: »Lari fari, to so samo želje nekaterih«. Ko sta povedala, da sta šla na fronto že v začetku prejšnjega leta (1915), sem jima omenil, da je popolnoma utihnila tista vojaška pesem »Wo die deutschen Schüsse knallen und die roten Ho-

sen fallen, hinter Metz, vor Paris in Chalon...«

(Kjer nemški streli pokajo in rdeče hlače padajo, za Metzom, pred Parizom, v Salon-u...). Utihihnila pa je zato, ker je Francoze pamet srečala in ne gredo več z rdečimi hlačami v boj. Poleg tega pa Nemci že davno niso več pred Parizom, ker so jih Francozi vrgli daleč nazaj, v bitki ob Marini. Sedaj si Hindenburg in Ludendorff krhata zobe ob utrdbah okoli Verduna, kjer je padlo do zdaj nad milijon Nemcev.

To je bilo bolj zgovornemu preveč, pogledal me je jezno in tresoč zagodrnjal: »Vi dezertir, težak bo vaš obračun!«

Odgovoril sem: »Tega obračuna se ne bojim, jaz vas hočem samo opozoriti, da bo Morava vključena v češko republiko in da je v vašo korist, če čimprej spremenite svoje mišljenje.«

»Vi, vi ga morate spremeniti!«

Se te besede sem slišal, ko sem šel proti zahodnemu mejniku našega zemljišča. Med drugim sem opazil tri dvojne grede zemljišča, preorane: ena je bila pred kratkim preorana, drugi dve pa mnogo prej. Nikjer sledu, da bi letos bil tam kakšen pridelek. Kaj je to? Moram vprašati ravnatelja, sem pomislil. Zemljišče preizkuševališča je bilo na zahodu omejeno z nekoliko globljim jarkom, ki razen razmejitve ni imel drugega pomena. Naokoli so bila sicer tudi orna polja, večinoma že požeta, a z našo zemljo se niso mogla primerjati. Naša je bila ravna kot miza. Zahodno od meteorološke postaje je bilo v enem kosu 30 ha površine, določene za poskuse, a v ta namen še ni bila nikdar vsa uporabljena. Celotna parcela je merila nekaj nad en km dolžine in okoli 310 m širine. Na severu in jugu je bila omejena s poljskimi potmi, sredi parcele pa je peljala notranja pot, na razpolago samo preizkuševališču.

Ko sem se vračal po severni poti proti domu, sem opazoval sosedno njivo, ki je bila last nekega Moldavana. Ni še bila požeta. Slama položena, stebila kratka, klaski kratki z drobnim zrnjem, vmes pa vse polno plevla, delno ovsuha — divjega ovsa, delno ljaljke oziroma črne grašice. Ta gospodar bi storil najbolje, če bi sploh ne žel, marveč samo zbiral klase. Računal sem, da hektarski donos ne bo dosegel niti 400 kg. Orati so morali z rogovilo ali klinom, če so sploh orali. Mogoče pa je, da so kar sejali in potem zemljo nekoliko razili s kakšno brano. Kako je mogoča taka zalogost pri tako dobri zemlji? Ali ne vidijo, kako se orje in seje na preizkuševališču? Ali pa naredi preizkuševališče sploh kakšen tečaj za te reveže? Ali je prepad med preizkuševališčem in domačimi kmetovalci nepremostljiv? Pa saj se udinjajo na preizkuševališče in nekaj se jih bi moralo prijeti? Bilo je res žalostno.

Domov sem se vračal mimo mlatišča. Zelo me je zanimala mlatev. Kopa omlatene slame se je hitro dvigala. Enako so se množile tudi vreče že omlačenega žita. Čumak st. pa je urejal stiskalnico, ki bi morala delovati istočasno z mlatilnico in sproti stiskati slamo v bale. Žal pa še nekaj dni ne bo mogoče tega delati, ker ravnatelj ni mogel dobiti v Kišinevu ne potrebne žice in tudi ne vrvice za nadomestek. Zagotovili pa so mu, da jo gotovo dobi čez tri dni, torej jutri, a tja se bo odpeljal pogledat komaj pojutrišnjem. Pripeljati pa bo moral tudi par pudov mazila, zlasti za vitel, manj za Deering. Vitel so vrteli konji, pravzaprav kobile, približno iste velikosti kot Galka, a ne tako lepe. Priganjala sta jih Čumak ml. in en Čeh. Hodile so skoraj v korak. Čeh mi je povedal, da je najbolj disciplinirana tista kobila, ki je slepa. Pokazal mi jo je. Prav lepa žival, zares, lepo vleče, skraj v taktu. Uporabljajo da jo za vsa enakomerna dela, tudi za oranje, seveda pa jo je skoraj vedno potrebno voditi na vajetih. Tu pa vajeti niso potrebne, ker mora stopati vedno naprej in v krogu, kamor je pritiska gonilna palica vitla.

(Dalje)

Pokristjanjenje Slovencev

(Nadaljevanje s 3. strani)

Štajerskem gričem sredi ravnine). Toda o tem pozneje.

Omenili smo že, da pride verjetno slovenska narečna beseda fretati iz besede vret, ki pomeni majhno njivo. Še verjetneje pa sta nastali obe, neodvisno druga od druge, iz staronordijskega glagola frétt ali frétta, ki je pomenil: spraševati bogove za bodočnost in je nato dobil s časom najbrž pomen nekega nerazumljivega, zato nekoristnega ravnanja, kar pomeni v slovenščini še danes, kakor je nekoristno tudi ubadanje z majhno njivico (vret).

Da je Pehtra baba iz nordijske mitologije, ne dvomi noben resen etnograf. Iz Skandinavije pa smo prinesli Slovenci s seboj poleg vere v čarovnice tudi izraz ris, ki ga je bilo treba začrtati, da čarovnice niso mogle storiti človeku zlega. Staronordijski izraz ris je pomenil šibo, riss pa ris.

Čas, vreme in štetje

Ugledni pokojni slovenski slavist Franc Ramovš je objavil svoj čas v »Časopisu za

slovenski jezik, književnost in zgodovino« (III. let., 1921-1922, str. 55-57) skoro dve in pol strani obsegajočo in zelo učeno razpravo, v kateri je dokazoval, da pride slovenska beseda teden, ki jo poznajo tudi Lužiški Srbi, Poljaki, Čehi in kajkavci na Hrvaškem, iz »tega dne« in »tem dne«, češ da so stari Slovani šteli dni v tednu do določene dne. Po njegovi razlagi pomeni beseda teden torej »dneve, ki se do tega (istega) dne vračajo«. To je dokazoval z natančnimi fiziološkimi razlagami glasov, ki nastajajo z določenim premikanjem jezika v ustih. Čudno pa je, da ni pomislil na skandinavsko besedo tid (čas), ki je vsaj v obliki tidning (časnik) zelo znana v Evropi. Ravno to dokazuje, da slovenskim jezikoslovcem ni prišlo niti na misel, da bi se bili obrnili za kako razlago k nordijskim jezikom. V resnici pa je popolnoma jasno, da ni beseda teden v vseh svojih oblikah nič drugega kakor nordijska beseda tid z določenim spolnikom (tid-en). In v taki obliki je ravno pomenila določen čas, to je sedem dni, čas ene lunine spremembe. Nekdanji Solvendci so očitno delili čas po luninih spremembah. Čas, v ka-

terem se je luna enkrat spremenila, jim je pomenil določen čas, torej »tid-en«.

Skandinavski je tudi izraz dan — dögn, kar pomeni 24-urni dan, medtem ko imajo danes skandinavski jeziki za dan v pomenu dnevne svetlobe izraz taag, ki ga je slovenščina izgubila razen morda v imenih nekaterih dni v tednu, kot že omenjeno. Zanimivo je, da v mnogih slovenskih narečjih še danes pravijo dnevu den, kar je mnogo bližje skandinavski izgovorjavi (staronordijsko doegn ali doegr: iz te zadnje oblike se je najbrž razvila oblika daag in tek v imenih slovenskega tedna).

Iz staronordijske oblike dimma, ki je pomenila isto kot slovenska beseda tema (o kateri ni dvoma, da je le rahlo spremenjena beseda dimma), je nastala gotovo tudi beseda zima, kajti starodavnim Solvendcem kot tudi drugim Skandinavcem je pomenila zima predvsem mraček in dolgotrajno temo. Pred mrazom so se lahko ubranili, pred temo pa ne in te jih je bilo strah, kot dokazuje izraz Bósi in veselje, ki so ga izražali nad zmago dobrega duha Hora, ko so postajali v začetku februarja dnevi spet daljši.

(Dalje)

GOSPODARSTVO

Pozor na požigavce kraške gmajne!

V tistih letnih časih, ko je rastlinstvo na tržaškem Krasu posebno suho zaradi suše ali močnih severnih in severovzhodnih vetrov, zlasti burje, imajo openski, tržaški in drugi gasivci izredno veliko dela. Na Krasu stalno nekje gori. Včasih divja kar več požarov hkrati. Ponekod pogori samo trava in nizko grmovje, drugod pa uničijo požari velike površine mladega drevja in tudi visokih borov in cele gozdice.

S pogozdovanjem Krasa je veliko dela in veliko stroškov. Doseženih je bilo že nekaj uspehov in tržaški Kras kaže zadnja leta že lepšo, mnogo bolj zeleno podobo. Toda neprestani požari, ki divjajo zdaj tu zdaj tam, nekako v obliki šahovnice, spravljajo v nevarnost te uspehe in groze spremeniti Kras spet v kamenito puščavo.

Značilno je, da je požarov vedno največ ob nedeljah, kar dokazuje, da jih povzročajo izletniki in ne domačini. Gotovo je, da so vzrok mnogim požarom malomarno odvrženi čiki, morda kar iz avtomobila, ki najdejo v suhi travi lahko vnetljivo snov. Tudi če padejo na asfalt, jih veter takoj odnese v travo. Mnogi kadijci so popolnoma brezvestni in neobčutljivi za druge in za škodo, ki jo lahko povzročijo, saj še nase ne pazijo in marsikateri je že nesrečno končal, ker je zaspal v postelji s cigareto v ustih, ali pa je povzročil požar v lastnem stanovanju in ogrozil lastno družino.

Kljub temu pa obstoja tudi močan sum, da nekdo — neki patološki nedeljski izletnik, morda pa jih je tudi več — nalašč povzroča požare na gmajni, ker ob tem najbrž uživa. Lani so nekega takega že prijeli, a so ga spet izpustili, ker mu menda niso mogli požigov dokazati, ali pa so preiskovalni organi pokazali premalo zanimanja za to. Dobro pa bi bilo, če bi varnostni organi posvetili tem neprestanim požarom, ki se bodo množili zlasti zdaj spomladi, malo več skrbi. Prej ali slej bi se jim najbrž le posrečilo prijeti takega požigavca. Pa tudi ljudje na Krasu, domačini, naj skrbneje pazijo na take sumljive tipe na svojih zemljiščih.

Uradna poročila o požarih na gmajni navadno trdijo, da je bila škoda »lažjega značaja«, ker ocenjujejo samo materialno vrednost trave, grmovja in nizkega drevja. Ne pomislijo pa na posredno škodo, ki je povzročena kraškemu gospodarstvu z uničevanjem zelenja, živalstva (kajti pri takih požarih zgori tudi mnogo mlade divjadi, ptičkov v gnezdih itd.) in borovja, ki bi se s časom razrastlo v pravi gozd. Po požaru pa je treba mnogokrat zemljišče na novo pogozdovati, ali pa ostane puščava. Obsežni nedeljski požari pa tudi odvrčajo izletniški promet od tistih področij, ker avtomobilisti pač neradi vozijo po cestah, ob katerih gori grmovje. Še manj pa ljubijo take »sprehode« tisti, ki bi se radi peš razgibali in se navžili svežega zraka ter si pred povratkom privoščili kak prigrizek s teranom v kaki kraški gostilni.

Torej: pozor na požigavce kraške gmajne!

Moderna zaščita proti rastlinskim škodljivcem

Lansko leto se je pripetilo v Italiji več slučajev zastrupljenja z okuženim sadjem. Slučaj je zopet hotel, da je bilo tisto sadje ukradeno. Kljub temu pa je vprašanje obrambe sadja pred škodljivci zelo važno za naše zdravje. Nekoč so si v naravi držali ravnotežje živalski škodljivci in koristniki; koristne žuželke, ki uničujejo škodljive, imenujemo tudi najezdneke.

Omenjeno ravnotežje v naravi je pomagal zrušiti človek sam z umetnim škropljenjem, ko ni niti poznal koristnih žuželk in drugih najezdnikov. Zavedal se je, ko jih niti ni bilo več, ker jih je s svojimi kemičnimi sredstvi že uničil. Svoje nasprotnike ali najezdneke ima pa vsak škodljivec, tudi gosenice in koloradski hrošč. Žal, da danes skoro ne pridejo več v poštev živi najezdneki, ki so skrbeli za obrambo proti škodljivcem. Vsi kupovalci pa seveda želijo, da bi dobili na trgu zdravo sadje. Zato so se pojavili v časopisju in med potrošniki v Italiji ter v drugih državah glasovi, naj se

Zadnja leta se pojavlja v goriški okolici vedno več škodljive golazni, predvsem miši in podgan. V mestu in na deželi skušajo pregnati to nadlego z vsemi mogočimi strupi. Pravega uspeha pa ne dosežejo, ker ne zatirajo vsi ob istem času teh škodljivcev, ki se znajo prebrisano umakniti tja, kjer je bolj varno.

Kar v krdelih se pojavljajo podgane po raznih kanalih in kjer odlagajo smeti. To pa posebno v Štandrežu, kjer se nahaja velika mestna smetišnica. Od tam se širi ta umazani zarod tudi po njivah, koder povzroča veliko škodo poljskim pridelkom.

Skrajni čas je, da se tudi v tem pogledu kaj ukrene. Goriški pokrajinski odbor bi moral resno priskočiti na pomoč prizadetim kmetovavcem. Potrebno bi bilo poškopiti vse njive z modernimi sredstvi proti tem škodljivcem, ki povzročajo neverjetno škodo našim kmetovavcem. Zato pozivamo kmetijsko nadzorstvo, da obrne svojo pažnjo tudi v to smer.

izdajo strogi ukrepi proti škropljenju cvetja in sadja s kemičnimi strupi. Po posameznih državah je zakonodaja v tem oziru zelo različna; večinoma je še nikjer ni. Ponekod so sprejeli ukrepe vsaj proti nekaterim strupom. V Italiji še ni prepovedan DDT z vsemi podvrstami, ker še ni stoodstotno dokazano, da je za človekovo zdravje škodljiv. Pač pa so bili izdani ukrepi proti esterom fosforimom, ki so zelo strupeni in zdravju zelo nevarni. K tem spadajo tudi strupi na podlagi malathiona in parathiona. Če bodo res vsa ta strupena sredstva prepovedana, jih bo le malo nevarnih ostalo, če nam jih ne pošlje spet kdo — iz Amerike ali Švice.

Ni pa še jasno, kako se bo prepoved uporabljala proti drugim škodljivim škroplilom. Splošna prepoved je skoro nemogoča. Drugi zopet menijo, da bi smeli izvajati škropljenje samo tehnični izvedenci, zlasti ko gre za strupene snovi. Bodi že kakorkoli, samo da bi prišli do zdravega sadja in vrtnine!

V zadnjih letih pa teži agrarna biokemija za tem, da bi privzgojili koristne naravne najezdneke proti škodljivcem. Za nekatere bo šlo težko, ker niso še dobro znani. Pač pa je znanih že več rastlin, ki dajo iz semena prah, sposoben zamoriti različne škodljivce. Tako npr. ugonobi prah iz modrijana bolhe, uši in drug škodljivi mrčes v hiši in sadovnjaku. Listne uši uniči les iz kvasije, neke akacije ob Mehiškem zalivu. Dobro sredstvo je tudi tobačni izvleček.

Meseca aprila bodo začeli izplačevati v Sloveniji nove »revalorizirane« pokojnine, ki so bile vsaj delno določene l. 1965 ali prej. Tako poroča slovenski tisk. Vprašanje zvišanja pred reformo določenih pokojnin je vzbujalo v Sloveniji precej polemik in razburjanja, seveda največ med — upokojen-

Cena bakra zelo skače

Ze pred letom dni je postala cena bakra na svetovnem trgu nekam nervozna. Vzroki so različni. Dejstvo je sicer, da je na svetu malo te dragocene surovine. Najvažnejši proizvajalci so ZDA, potem sledi nekdanji belgijski Kongo, oziroma njegov južni del Katanga. Nekaj bakrove rude ima tudi Zambija. Znana so tudi večja ležišča v Čileju in v Španiji. Verjetno je precej bogata na tej rudi tudi Sovjetska zveza.

Zaradi stavkovnega gibanja v mnogih bakrovih rudnikih je proizvodnja strahovito padla in se je cena podvojila. Kazalo je, da bodo morali naši kmetje kupovati modro galico za dvakrat višjo ceno kot lani. Ti skoki cen za baker so trajali vse lansko leto in kaže, da se cene še ne bodo ustalile. Težave so nastale tudi pri prevozu bakra iz rodezijskega nakladišča Salisbury. K te-

mu je precej pripomogel nenaden razpust in nacionalizacija belgijske rudniške družbe. Prekmalu se je pa izkazalo, da ne znajo novi gospodarji racionalno voditi rudniškega gospodarstva. Vlada v Kinshasi, prej Leopoldville, se je kmalu znašla pred nepremostljivimi težavami. Rudnike je zapustila večina belgijskih uslužbencev. Šele ko jih je nova vlada zopet sprejela v službo, so rudniki zopet oživel. S tem je bil zagotovljen vir bakra. Cene so začele spet padati. Delavske stavke v drugih »bakrenih« deželah, kot v Čileju, so morale nujno prenehati.

Trenutno je na svetovnem trgu velikanška ponudba modre galice. Množina potiska tudi ceno navzdol. Proizvodnje modre galice je tudi dosti več, kot je povpraševanja.

Se obetajo koroškimi Slovincem boljši časi?

(Nadaljevanje s 3. strani)

menjavo mnenj o vprašanjih, ki zanimajo obe državi.

V zvezi z manjšinskim vprašanjem sta obe strani izrazili svoje zadovoljstvo nad nadaljnjim napredkom, ki je bil dosežen pri uresničevanju pravic slovenske in hrvatske manjšine v Avstriji, kar v čedalje večji meri prispeva k povezovanju obeh sosednjih držav.

Avstrijski voditelji so poudarili, da bo Avstrija v bodoče stalno podpirala kulturne in gospodarske ustanove in interese manjšine.

Isti list tudi poroča pod naslovom: »ZA ŠIROKOGRUĐNO REŠITEV«:

Iz krogov Avstrijske ljudske stranke na Koroškem smo izvedeli, da bo prišlo do razgovorov med vladnimi predstavniki in zastopniki koroških Slovincem ob koncu meseca marca oziroma ob začetku meseca aprila.

Predstavniki koroške OeVP pozdravljajo razgovore ter izjavljajo, da je treba rešiti manjšinska vprašanja širokogrudno ter v skladu z duhom avstrijske državne pogodbe.

»Slovenski Vestnik«, glasilo levo usmerjenih koroških Slovincem, pa je poročal o sprejemu predstavnikov slovenske manjšine na Koroškem pri predsedniku Titu:

Predstavniki koroških Slovincem pri predsedniku SFRJ maršalu Titu

Med svojim obiskom v Avstriji je predsednik SFR Jugoslavije maršal Tito sprejel tudi predstavnike slovenske in hrvatske manjšine.

V četrtek popoldne je predsednika Tita in njegovo ženo obiskala štirilčlanska delegacija Zveze slovenskih organizacij na Koroškem, v kateri so bili predsednik Zveze koroških partizanov Karl Prušnik - Gašper in predsednik Zveze slovenskih zadrug dr. Mirt Zwitter. Po polurnem prijateljskem razgovoru, pri katerem je bil navzoč tudi

predsednik izvršnega sveta SR Slovenije Janko Smole, so predstavniki ZSO podarili predsedniku Titu lovsko puško iz boroveljske puškarne Borovnik, prav tako pa so izročili spominsko darilo tudi predsednikovi ženi Jovanki.

Med večernim sprejemom, ki ga je priredil na čast zveznega prezidenta Jonasa, pa je predsednik Tito sprejel delegacije Zveze slovenskih organizacij na Koroškem, Narodnega sveta koroških Slovincem in gradiščanskih Hrvatov. V razgovoru, ki se ga je udeležil tudi koroški deželni glavar Hans Sima, je predsednik Tito poudaril, da imajo manjšine pomembno vlogo povezovanja med narodi in državami ter izrazil prepričanje, da bo sedanje izredno ugodno ozračje v odnosih med Avstrijo in Jugoslavijo pospeševalno delovalo tudi na reševanje manjšinskih problemov. Ravnatelj slovenske gimnazije v Celovcu dr. Tischler je predsedniku Titu ob tej priložnosti izročil komplet dosedanjih letnih poročil slovenske srednje šole.

KRATKI ŠOLSKI TEDEN

V razpravah o šolski preuredbi sta prišla na dan tudi dva predloga, ki bi spreminila dosednji šolski urnik.

Prvi predlog predvideva ukinitve jesenskih izpitnih rokov. Kdor ne položi z uspehom izpite in mature ob koncu šolskega leta, nima več možnosti ponavljati v jeseni, ampak se bo moral vpisati ponovno v prejšnji razred.

Druga novost pa naj bi bila odprava šolskega pouka ob sobotah. V Angliji in v Ameriki imajo že skrajšan tedenski pouk na 5 dni. V nekdanji Avstriji so pa imele osnovne šole ob četrtek pouka prosti dan. Strokovnjaki v prosvetnem ministrstvu so po večini mnenja, da bi imel skrajšani urnik dobre posledice za učence in šolnike. Prvi bi se po resnem petdnevem učenju mogli do dobra izpočiti, šolniki bi pa mogli v miru pregledati svoje programe in se resno pripraviti za naslednji teden. Gostinska podjetja in turizem si pa obetajo od skrajšanega učnega tedna dosti večje dobičke. Kratki šolski teden bo pa seveda prinesel največ veselja — manj marljivim dijakom.

ŠPORT

Liubljanska »Olimpija« je v Antwerpnu presenetljivo in krepko premagala košarkarskega brvaka Belizije »Racinga« s 76:70. Tega pristaši Olimpije v Ljubljani skoraj niso pričakovali, glede na to, da je moštvo zadnji čas v krizi, kar se je pokazalo v slabi igri s »Simmenthalom« in še z nekatereimi drugimi moštvii. Zdaj ima »Olimpija« še nekoliko možnosti, da se uvrsti v polfinale tekmovanja za evropski košarkarski pokal, če dovolj visoko porazi »Racinga« tudi na svojem igrišču, kjer pa zadnji čas nima sreče.

Slovenskim smučarskim tekačem, ki tekmujejo na mednarodnih tekmah in so se pritoževali zaradi slabe opreme, so baie naročili (in kot je slišati — tudi že izročili) nove smuči. Zdaj bomo videli...

Kot kaže, je švedska hokejska reprezentanca letos v krizi. Pred kratkim je doživela hud poraz od Čehov, zdaj pa je igrala samo neodločeno z Norveško (3:3), katero je sicer vedno daleč nadkriljevala. Verjetno gre za začasno krizo zaradi zamenjave starejših igralcev z mladimi. Vprašanje pa je, če bodo Švedje premagali to krizo do bližnjega svetovnega hokejskega prvenstva na Dunaju, ali pa bodo za zdaj izpadli iz družbe najboljših.

Iz Trsta

Devin:

NOVA ŽUPNIJSKA DVORANA

V ponedeljek je bila v Devinu dejansko odprta župnijska dvorana, ki bo služila tako verskim kot kulturnim potrebam devinske župnije. Dvorana se nahaja v nekdanjem župnišču, ki je danes grajska lastnina. Lastnik je po dolgem in vztrajnem prizadevanju dekana Kretiča končno dovolil, da se del velike in popolnoma neizkoriščene stavbe preuredi v župnijsko dvorano, po kateri smo vsi v župniji čutili veliko potrebo.

V ponedeljek je bilo v dvorani prvo predavanje, namenjeno možem in fantom. Po uvodnih ebsedah dekana Kretiča, ki je poudaril namene novih prostorov in obenem nanizal nekaj misli o bodočem versko-kulturnem delvanju v župniji, je goriški kancler msgr. Klinec v krasno zasnovanem predavanju govoril o temi: Cerkev po zadnjem koncilu.

Sledil je razgovor, med katerim so udeleženci obravnavali tudi vprašanje bodočega kulturnega udejstvovanja v župniji. Prepričani smo, da bodo novi prostori odločilno pripomogli k odstranitvi popolnega kulturnega mrtvila, ki že toliko let vlada v tej vasi.

VABILO NA SLOVESNO ODPRTJE NOVE DVORANE NA OPCINAH

Na Opčinah je dograjena nova, moderna dvorana z društveno sobo, kjer se bo zbirala in delovala mladina, openski cerkveni zbor, kjer bo sploh lahko zbirališče našega družabnega življenja. Ti prostori so v novi stavbi poleg Marijanišča, Narodna ulica št. 89.

VABIMO VSE ZAVEDNE SLOVENCE NA PARAZNICNO OTVORITEV, ki bo v soboto, 4. marca 1967 ob 20. uri z naslednjim sporedom:

Narodne in umetne pesmi — poje openski cerkveni pevski zbor pod vodstvom **Stanka Maliča**.

Nastop openskega mladinskega zbora Glasbene Matice pod vodstvom **Nade Zerjalove**.

Godalni kvartet igra moderne in stare melodije. Veseli prizori naših skavtov.

Nastop moškega zbora pod vodstvom **dr. Zorka Hareja**.

Folklorni plesi.

Vabimo Vas na ogled novih prostorov, ki bodo služili zdravemu veselju in prosvetni delavnosti naše slovenske povezanosti na Opčinah. Pridite in tudi Vi gmotno podprite prizadevanje, da bi bili ti prostori čim bolj in čim lepše opremljeni. Za vsak najmanjši dar Vam bomo hvaležni.

Ponovitev prireditve: v nedeljo, 5. marca 1967 ob 17. uri.

Dvignite vabila, ki veljajo kot vstopnice: v petek in soboto od 18. do 20. ure v mali stavbi na dvorišču Marijanišča ali pa v sobi pred župnijskim uradom. **UPRAVNI ODBOR NOVEGA DOMA**

DRUŽABNO SREČANJE ABSOLVENTOV SLOVENSKE TRGOVSKE AKADEMIJE

Absolventi SLOVENSKE TRGOVSKE AKADEMIJE bomo, čeprav z zamudo, praznovali 20 letnico obstoja naše šole v obliki srečanja vseh bivših dijakov in profesorjev.

Ob tej priložnosti bomo tudi ustanovili združenje, čigar namen bo nuditi absolventom možnosti strokovnega izpopolnjevanja ter medsebojne pomoči.

Pobuda je naletela na velik odmev ter ugoden sprejem med velikim številom absolventov, ki so v teh dvajsetih letih dokončali »Trgovsko« in se potem zaposlili v raznih poklicih doma in v tujini.

Naloga ustanavljaljočega se združenja bo, da izpopolni to vrzel in v okviru strokovnega in družabnega delovanja zbere pod skupno streho vse absolvente Slovenske Trgovske Akademije.

Družabno srečanje bo 16. marca v mali dvorani Kulturnega doma in nanj že sedaj opozarjamo in vabimo vse kolege.

Pripravljalni odbor
ZDRUŽENJA ABSOLVENTOV SLOVENSKE TRGOVSKE AKADEMIJE

SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU

Kulturni dom

Filibert Benedetič

NE VEDNO KAKOR LASTOVKE

drama v dveh delih

krstna predstava

V četrtek, 2. marca ob 21. uri,

v nedeljo, 5. marca ob 16. uri.

GOSTOVANJE OPERE NARODNEGA GLEDALIŠČA »IVAN ZAJC« Z REKE

JAKOV GOTOVAC

ERO Z ONEGA SVETA

komična opera v treh dejanjih

Solisti: Tugomir Alaupović, Franjo Godec, Mirka Klarić, Milivoj Kučić, Liubomir Strgačić, Josip Šutej, Nevenka Tomašić, Zorka Wolf, Blanka Zec in

TOMISLAV NERALIČ.

Režiser: DINKO SVOBODA

Scenograf: ANTUN ZUNIC

Zborovodja: INO PERISIĆ

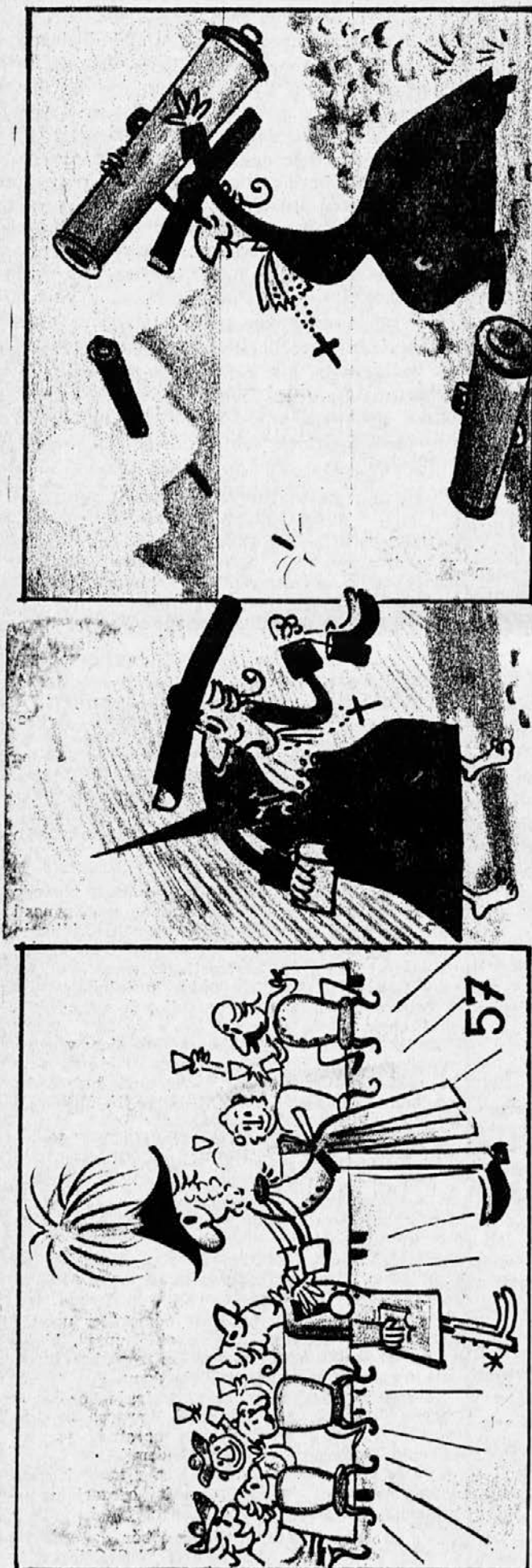
Dirigent: VLADIMIR BENIČ

V petek, 10. marca ob 21. uri,

v soboto, 11. marca ob 21. uri,

v nedeljo, 12. marca ob 16. uri.

Prodaja vstopnic vsak dan od 12. do 14. ure ter eno uro pred pričetkom predstav pri blagajni Kulturnega doma. Rezervacije na telefonu 73-42-65.

57. Ne rečem, da je bil ta veličastni podvig zgolj moja zasluga, toda general Eliot mi je pri priliki službo višjega častnika v svoji vojski. Kajpada sem ponudbo odbil in se zadovoljil z njegovo hvaležnostjo, ki mi jo je ta večer izkazoval za svojo mizo v navzočnosti vseh častnikov, in to kar najbolj slovesno. Tako sem postal prijatelj Angležev, teh vrlih in poštenih ljudi, in sklenil sem, da ne grem prej in trdnjave Gibraltar, dokler jim ne naredim še kakšne usluge. Že čez tri tedne se mi je ponudila priložnost.

Preoblečen v duhovnika sem se ob jutranjem svitu neopazno splazil iz trdnjave in srečno prišel skozi sovražnikove vrste. Brez nezgod sem se znašel sredi sovražnikovega tabora. Napolnil sem se v glavni štab, kjer je polkovnik Artois z najvišjimi častniki ravno sestavljal načrt za napad na našo trdnjavo. Napad naj bi bil naslednjega dne. Pazljivo sem poslušal, kaj snuje sovražnik, saj zame, duhovnika, se ni nihče zmenil. Ko sem slišal vse, kar sem hotel, sem odkorakal iz šotora in se lotil posla. Dvignil sem sovražnikove topove s podstavkom in jih zmetal tri milje daleč v morje.

58. Nastala je strašna zmeda. Sovražnik ni vedel ne kod ne kam. Zavezniki, Spanci in Francozi so se celo sprli in drug drugemu očitali sabotažo. Grof Artois je zbežal, bežal polnih štirinajst dni, dokler ni popolnoma izčrpan prispel v Pariz. Strahotni požar mu je bil nagnal tak strah v želodec, da tri mesece ni zaužil grizljaja, živel je kot kameleon, od zraka. Še bi vam imel kaj povedati iz Gibraltarja, kako sem na priliki z golo roko prijel bombo, ki je bila padla na generalovo mizo, in jo s fračo vrget nazaj, natanko sredi so-

vražnikovega tabora... Kako sem rešil dva naša častnika, ki sta bila že pod sovražni kovimi vislice mi... Pa kaj bi na dolgo in široko. Čas je bil, da se vrnem v Anglijo. Sel sem k Tunzi, da bi videl, kako natovarjajo razne stvari, ki sem jih hotel poslati prijateljem v Hamburg. Domov sem se vračal po poti mimo Towra. Bil je poldan. Vročina me je zdelala pa sem si želel počitka. Nikjer sence, zato sem se potegnil v široko cev enega tistih starih topov, ki stoje za spomin pred Towrom. Pa sem zaspal.